

U SPOMEN

†DR. SC. IVO KALINSKI – ANTOLOGIJSKI KNJIŽEVNIK
I ZNANSTVENIK, KAJKAVSKI HUMANIST
(Črečan kod Sv. Ivana Zeline, 8. ožujka 1940. – Zagreb, 26. travnja 2025.)

U subotu, 26. travnja 2025., sudbinski na Dan žalosti, po navršenoj 85. godini života napustio nas je književnik i znanstvenik †*dr. sc. Ivo Kalinski*, suvremeni pjesnički klasik i kajkavski humanist, *japa* suvremenoga kajkavskoga pjesništva, jedan od urednika časopisa *Kaj*, počasni predsjednik *Kajkavskoga spravišča*.

Svojim više no polustoljetnim djelovanjem u *Kajkavskom spravišću*, društvu za širenje i unapređivanje znanosti i umjetnosti – nakladniku časopisa *Kaj* – na čijim stranicama ispisujemo ovaj žalobni spomen – nemjerljivo je zadužio hrvatsku kulturu i znanost, osobito objavljenim raznorodnim tekstovima (u *Kaju* 100-ak bibliografskih jedinica) u prilog jezičnom i književnom dostojanstvu i kontinuitetu kajkavske umjetničke riječi, kajkavskoga jezika, kao i u književno-znanstvenim programima Društva (*Hrvatski književni putopis, Jezičnica kajkaviana, Kaj & ča ...*).

Član je *Kajkavskoga spravišča* od rujna 1973. (od njegova početka prije preostanka iz KUD-a Ksaver Šandor Gjalski). Bio mu je dopredsjednikom, predsjednikom (2019. - 2023.), potom počasnim predsjednikom. Bogata je suradnja

†Dr. sc. Ivo Kalinski (izvor – Facebook /Z. Bujan Kovačević; snimio: Zvonimir Vrhovčak]

Ive Kalinskoga u *Kaju*, časopisu za književnost, umjetnost, kulturu – autorska, antologičarska od 1971. te urednička do kraja života. Bio mu je glavni urednik od 1983. do kraja 1990., nakon osnivača Stjepana Draganića.

U Maloj biblioteci Spravišća „Ignac Kristijanović“ i Kaj & ča: Susreti, među ostalim, objavio je dvije kajkavske pjesničke zbirke - *Valctakt i lajno*, 1984., *Blindjerana pizza* /nadaslovljeno: *Cicirici & Senjali*, 2007., u zajedničkoj knjizi s V. Pernićem/ – te znanstvenu monografiju *Poetika i jezik kajkavskih pjesama Dragutina Domjanića*, 1988. Sastavio je antologiju *Izbor iz kajkavske usmene lirike* (*Kaj*, br. 10, 1973.), uredio značajan broj pjesničkih zbirki, zbornik *Jezični i umjetnički izraz na kajkavskom tlu*, 1993. i druga izdanja...

†**Ivo Kalinski** - antologijski književnik i znanstvenik (jezikoslovac, leksikograf /dijalektolog) esejist, književni analitičar i teoretičar, urednik više biblioteka... – u suvremenoj će filologiji i književnoj povijesti ostati trajno upisan kao intelektualac višestrukovne i bilingvalne kompetencije – ovjerene u 20-ak raznorodnih djela u pet i po desetljeća umjetničke i znanstvene prakse, od prvih (kajkavskih) stihova u časopisu *Kaj* (1, 1971.). Antologiziran 1975. (Kuzmanović, *Antologija novije kajkavske lirike*, *Kaj* 3-5), a prije prve kajkavske zbirke (*Pha kaj*, 1979.), pjesnik iznimne jezične i „književne kulture“ (Milanja: 2007), ocijenjen je književnim i intelektualističkim bardom, bez premca u suvremenom kajkavskom pjesništvu; bez oponašatelja, „bez prethodnika i dugovanja“ (Kuzmanović: 1971.); „najveći kajkavski pjesnik“ (K. Devčić), nedosegnuti uzor generacijama...

Otkrićem „crne jezgre“ (Kuzmanović, *Kaj* 7-8, 1971.), autoironijskim kôdom, izrazitom neoegzistencijalističkom poetikom, na „sličnom poetičkom tragu“ kajkavskoga i standardnojezična opusa (Milanja: 2007), njegove pjesme pripadaju postmodernističkomu diskursu.

Mjerodavna je, dakle, književna kritika (Joža Skok, Cvjetko Milanja) u Kalinskoga naglašavala „tematski i poetički jedan širi ‘raster’ stilskih značajki“, osobito onih **neoegzistencijalističkih** – potvrđujući mu ekskluzivnu **pripadnost postmodernističkom stilskom rasponu i razdoblju**.

Bez obzira na jezični izbor (kajkavski, ili štokavski), izbor žanrovski ili strukovno tipološki (u Kalinskoga to jesu: poezija, kratka proza, romaneskno-pripovjedna proza, književnoznanstvena monografija, esejistički medaljoni, rječnici, dijalektološke studije...) – nesumnjivim odlikama književnog / intelektualnog *barda*, kao i odlikama poetičkog raspona „doba razlika“ (termin C. Milanje), hrvatske postmoderne – Kalinski uspostavlja suvremenu *poveznicu sa sveukupnom matičnom hrvatskom književnošću*, korespondirajući suvereno s kreativnim znacima svjetske beletristike, osobito poezije (Pažur: 2010).

Poetičke konstante književnog djela Ive Kalinskoga, prije svega 11 pjesničkih zbirki, u *kritičarskoj artikulaciji* mogu se sažeti ovako: *filozofičnost, pojmovnost, ideja ljepotno „crnoga“, tematizacija jezika, autoironijski i razgovorni kôd, neoegzistencijalizam, ludizam, sarkazam...* Kalinski je **pjesnik sinteze**: jezika, duha, prepletaja poetika i književnih žanrova, filozofije, arhetipskih konstanti, ali i *semantema suvremenog doba*, bolje rečeno – njegove *semantičke i civilizacijske pustoši*. Načelno, *poezija je to identiteta*, u idejnom sloju *ne(ra)spoznatljivosti, zagubljeno-sti subjekta /bića, svijeta, teksta/stvaranja*, s protegom na povijest, genetiku, žestoko upletenu svakodnevnicu, idiologeme svih vrsta, pejsaž ...

Govoreći o stupnju apstraktuma jezika uopće i jezika kajkavskoga pjesništva, akad. Ante Stamać, na Tribini Kajkavskoga spravišča (lipnja, 2005.), iz opsežnog suvremenog kajkavskog književnog korpusa izdvojio je upravo poeziju Ive Kalinskoga kao vrli uzor pojmovnoga pjesništva. Jer – kako reče - „Pjesništvo mora polaziti od svakodnevnog razgovora, a završiti u filozofijskom diskursu“. Izrazitu filozofičnost sveukupnoga pjesništva Ive Kalinskoga istaknuo je, među ostalim, Cvjetko Milanja – suprotstavivši je (kao i Miroslav Šicel) onoj heideggerovske provenijencije. Analizirajući vršne kôte pjesnikova postmodernizma, Joža Skok sažeo ih je već naslovno: ... „od osporavanja do kreativnog produžetka i nove afirmacije kajkavske pjesničke tradicije“ (Skok, 1983, 2007: 108-114).

U vezi s **proznim opusom**, od kratke priče do romaneskne strukture, zanimljivo je napomenuti kako analitičari (kratku) prozu I. Kalinskoga uvijek dovode u vezu s ponajboljih 30-ak godina hrvatske književnosti, ističući imena *estetske, a ne generacijske* pripadnosti i kontinuiteta, poput Slamniga, Šoljana, Majdaka... (B. Beck). Akademik Miroslav Šicel u vezi s kratkom pričom Kalinskoga (*Ono drugo more*, 2006., npr.) govori kao o *presjeku proznih poetika književnog raspona i razdoblja hrvatske postmoderne*. Svi pak oni s pravom naglašavaju njegove autorske vrsnoće, među kojima briljiraju, osim **brige za jezik** (književni, razgovorni, materski kajkavski), briga **za čitateljstvo**, skrb za **estetskom novotarijom** – ukratko, za vlastiti stilogeni preskok. (Koji je u domeni samo probranih...)

Kalinski se sustavno – kao „vrsni jezikoslovac i leksikograf, posebno kajkavskog jezika“ (Milanja: 2007) bavio proučavanjem jezične i estetske strane, pretežito kajkavske, književnosti, kajkavskom leksikografijom, dijalektologijom i povišću jezika. Značajan dio života posvetio je suvremenom kajkavskom *recitalnom* pjesništvu odraslih i dječjih radova kao predsjednik ocjenjivačkih povjerenstava, autor predgovora njihovih zajedničkih zbirki i urednik (Sv. Ivan Zelina, Zlatar, Bedekovčina, Marija Bistrica...). Bio je urednikom Male biblioteke „Dragutin Domjanić“ [70-ak knjiga/zbornika], biblioteke „Susreta riječi“ [10 knjiga/zbornika], Male biblioteke „Ignac Kristijanović“. Objavio je 70-ak znanstvenih i stručnih

radova s područja dijalektologije, leksikografije i povijesti jezika, te 70-ak predgovora/pogovora u zbornicima i autorskim zbirkama.

Poetika i jezik kajkavskih pjesama Dragutina Domjanića (1988.), na primjer, prva je suvremena i jezično utemeljena književna monografija o kajkavskom djelu Dragutina Domjanića; *Anatomija kmice – umjetnina teksta, zanos i tjeskoba* (2004.) prva je knjiga esejističkih medaljona o fenomenu suvremenog hrvatskog (kajkavskog) recitalnog pjesništva, sažimljući u naslovu, takoreći, jednadžbu kajkavske poetske postmoderne; uslijedile su još *Kiborg kao emotivni alien*, I, II (2009., 2017.). Respektabilan mu je leksikografski rad na *Akademijinom Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*, uz *Rječnik Cerja zagrebečkoga* (2012.) i drugih izdanja u suautorstvu.

Bio je član Društva hrvatskih književnika od 1986.; poezija mu je prevedena na poljski, čileanski (španjolski!), njemački. Zastupljen je u svim panoramama i antologijama kajkavskoga pjesništva (pogotovo onima Jože Skoka) te u *Skupljenoj baštini*, antologiji sveukupnoga hrvatskoga pjesništva (1993.).

Uz mnoge nagrade, dobitnik je *Zlatne lire* (1971.) za kajkavsko pjesništvo i Nagrade „Katarina Patačić“ (2008.) za najbolju (prozno-poetsku) kajkavsku knjigu (nadaslovljenu *Cicirici & Senjali*).

Žalosni, a svjesni kako „Kalinski traži mjesto / gdje pjesnik prestaje biti vrijeme / i postaje put, / od Zavičaja do Novoga Svijeta“ (T. M. Bilosnić) - od **†dr. sc. Ive Kalinskoga**, književnika i jezikoslovca, hrvatskoga kulturnog značajnika, nestora kajkavijane – oprostili smo se u utorak, 29. travnja 2025. na Gradskom groblju u Sv. Ivanu Zelini.

Posljednja knjiga †Ive Kalinskoga (pred izlaskom, u nakladi *Kajkavskog spravišča*) manifestna je kajkavsko-štokavska zbirka *Japa, japek, japica – Tata, tatek, tatica/Kajkavsko-štokavski poetski i jezični panoptikum*, kao trajna **simbolska ostavština**.

U suvremenom kulturnom okružju rijetko bismo mogli pronaći časniji primjer od onoga †Ive Kalinskoga - da je erudit njegova umjetničkog i znanstvenog pokrića toliko mjerodavno i strastveno prigrlilo rječotvorne i suvremene vrijednosti genetike svoje domaje, afirmirajući ih trajno u sveukupnu hrvatsku književnost i znanost.

Božica Pažur

Bibliografija objavljenih djela †Ive Kalinskoga

Samostalno objavljena djela:

Pha kaj (zbirka kajkavske poezije), „August Cesarec“, Zagreb 1979.

Valctakt i lajno (zbirka kajkavske poezije), Kajkavsko spravišće, Zagreb 1984.

Poetika i jezik kajkavskih pjesama Dragutina Domjanića (monografija), Kajkavsko spravišće, Zagreb 1988.

Anatomija knmice ili umjetnina teksta – znanost ili tjeskoba, POU Sv. Ivan Zelina 2004.

Kristalni aed (zbirka poezije), „Disput“, Zagreb 2005.

Ono drugo more (kratke priče), „Disput“, Zagreb 2006.

Lollo (zbirka poezije), DHK, Zagreb 2008.

Kiborg kao emotivni alien I. (eseji), POU Sv. Ivan Zelina 2009.

Nemir podvornika Szerbe (zbirka poezije), vlastita naklada, Zagreb 2009.

Četverolisni četveropreg (zbirka poezije), POU Sv. Ivan Zelina, 2010.

Gle, kako lijep dan! (kratke priče), POU Sv. Ivan Zelina 2011.

Leti, frizbi, leti! (roman), POU Sv. Ivan Zelina 2013.

Agnes, Dock Duck i ostali (roman), POU Sv. Ivan Zelina 2015.

Apidiktorka (zbirka poezije), POU Sv. Ivan Zelina 2016.

Kiborg kao emotivni alien II. (eseji), POU Sv. Ivan Zelina 2017.

Podrhtavanje tišine (zbirka poezije), POU Sv. Ivan Zelina 2023.

Razgovor s perihelom (zbirka poezije), POU Sv. Ivan Zelina 2024.

Japa, japek, japica – Tata, tatek, tatika/Kajkavsko-štokavski poetski i jezični panoptikum, Kajkavsko spravišće (u tisku), Zagreb 2025.

U suautorstvu:

Cicirici & Senjali (zbirka čakavsko-kajkavske poezije), Kajkavsko spravišće, Zagreb 2007.

Znanstvene knjige objavljene u suautorstvu:

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga jezika (10 svezaka), Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 1984. - 2024.

Zagrebački KAJ (fonetsko-fonološka monografija), Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 1998.

Riečnik Cerja zagrebečkoga (fonetsko-fonološka dijalektološka monografija, s F. Šatovićem), POU Sv. Ivan Zelina 2012.

Zastupljenost u najznačajnijim antologijama i pjesničkim izborima:

Horvatska zemlica (Smotra kajkavskog pjesništva Samobor, 1971.); *Panorama novijega kajkavskoga pjesništva* (Kaj 1, 1971.); *Antologija novije kajkavske lirike* (prir. M. Kuzmanović, Kaj 3-5, 1975.); „Ogenj reči“, *Antologija hrvatskoga kajkavskoga pjesništva* (prir. J. Skok, Kaj IV-VI, 1986.); „Rieči sa zviranjka“, *Antologija moderne kajkavske lirike 20. stoljeća* (prir. J. Skok, Typex, 1999.); *Skupljena baština* (prir. S. Mijović Kočan, 1993.) i dr.